

Ленкова Т.Р., курсантка
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ДЕЯКІ ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПСИХОЛОГІЇ СЕРІЙНИХ ВБИВЦЬ

Психологічні особливості та особистість злочинця є досить цікавим предметом дослідження. В сучасному суспільстві дуже важко уникнути такого поняття як злочин або вбивця. На мою думку, особливу увагу повинно приділити такому поняттю як «серійний вбивця». Адже саме їх психологія є дуже важкою, особливою і цікавою для вивчення. Правова система України, на мою думку, діє не зовсім ефективно при розслідуванні так званих «серій», цьому сприяють прогалини в законодавстві. Оглядаючи Кримінальний Кодекс України, такого феномену як «серійний вбивця» ми там не знайдемо, хоча це було б доцільним і доречним з правової точки зору.

Одним із дослідників, хто вперше спробував ґрунтовно дослідити злочинні (соціально-психологічні) типи злочинців, був лікар-психіатр Ч. Ломброзо. Він вивчав представників місць позбавлення волі та своєрідність татувань на їх тілах. Ч. Ломброзо та його послідовник Е. Феррі розрізняли такі типи злочинців: природжені; «злочинці внаслідок божевілля», психопати та інші, які страждають психічними аномаліями; злочинці через пристрасть; випадкові; звичні [1].

Розглядаючи поняття «серійний вбивця» дуже важко уникнути такого феномену як «маска нормальності». Так була названа наукова робота Херві Клеклі, яка розкриває аналіз психопатичної особистості. У роботі Х. Клеклі під «маскою нормальності» приховується здатність психопатів здаватися абсолютно нормальною, психічноповноцінною людиною. Семантичний аналіз даного терміну визначає його як вдавану (штучну) поведінку, спрямовану на відповідність прийнятим у суспільстві нормам. Без сумніву більшість серійних вбивць характеризуються підвищеним інтелектуальним потенціалом, проте дані характеристики не пояснюють, як можна вести подвійне життя досить тривалий час. Іншими словами «маска нормальності» не може бути пояснена усвідомленими хитрощами зі створенням злочинцем собі позитивного іміджу, так як подібні спроби рано чи пізно стануть зрозумілими оточуючим людям [2].

Серійні вбивці –це найчастіше імпульсивні люди з високою тривожністю і сильною емоційною збудливістю, які, в першу чергу, концентруються на власних переживаннях, а в поведінці керуються лише своїми інтересами. У них відсутнє уявлення про цінності життя іншої людини, найменше співпереживання. Вони нестійкі у своїх соціальних зв'язках і відносинах, схильні до конфліктів з оточуючими. Від інших злочинців серійних вбивць відрізняє

емоційна нестійкість, висока реактивність поведінки, виняткова суб'єктивність (упередженість) сприйняття і оцінки подій. Вони внутрішньо неорганізовані, їх висока тривожність породжує такі риси, як підозрілість, помисливість, мстивість, які в більшості випадків поєднуються з занепокоєнням, напруженістю, дратівливістю [3].

За відомим прикладом «серійника» Андрія Чикатила[4] були написані книги, зняті фільми, багато писали про нього в газетах. Називали його Червоний Різник, Вбивця з лісосмуги, Громадянин Ікс. Розглядаючи його біографію, можна помітити, що наче б то сама природа натякала на «незвичність» цього чоловіка, адже в його день народження була сильна гроза не властива тим широтам де він народився. Також важливо вказати, що з самого дитинства він міг бачити насилля, що і могло вплинути на подальше його життя.

Перше вбивство Чикатило здійснив в 1978 році, вбивши 9-річну дівчинку Оленку, заманивши її до «мазанки» (так раніше називали хати глиняні) обіцянкою подарувати жувальну гумку. З матеріалів слідства відомо, що він спробував роздягнути дівчинку, але вона стала кричати і вириватись. Щоб сусіди не почули її криків, Чикатило став її душити, Страждання дівчинки принесли йому задоволення. З цього можна зробити висновок, що завдаючи фізичні страждання, сексуальне насильство, або ножові поранення, Чикатило отримував задоволення, і він продовжував свою серію вбивств.

Важливим є те, що Чикатило при скоєнні вбивств просто знайомився на вулиці або на вокзалі, або будь-де з жертвою, і під будь-яким приводом заманивав до лісосмуги. Головне, що жертви йшли добровільно, в них не викликало побоювань щодо небезпеки. Це може говорити про те, що він володів певними психологічними здібностями, міг розташувати позитивно до себе людину – майбутню жертву. Одним із найголовних факторів є те, що майже в кожному вбивстві Чикатило вирізував очі своїх жертв і завдавав до 60 ножових поранень, це говорить про те, що вбивця можливо усвідомлював наслідки, але страждання жертв мотивували його до все нових і нових вбивств.

Зважаючи на деякі приклади, у нашому суспільстві склався стереотип, що серійні вбивці це завжди аморальні люди, які мають наркотичну або алкогольну залежність, мають зухвалу поведінку. Але це не зовсім так, в більшості випадків серійні вбивці це гарні чоловіки, примірні батьки, сумлінні працівники. По одному конкретному «серійнику» ми не можемо конкретно встановити психологічні особливості їх, адже в кожного різні причини для вбивств, різні мотивації, різний емоційний стан та різні особистісні якості. Деякі вбивці не здатні встановлювати контакт зі своїми жертвами, і вони нападають раптово, а деяким це дуже добре вдається, і вони заманюють жертв і тільки потім вбивають, або згвалтують.

Отже, враховуючи вищезазначене, я цілком впевнена, що кожен серійний вбивця мотивується своїми психологічними установками, емоційним станом, і скоює свої серії з особливою жорстокістю. Злочин, як правило, не

вчиняється спонтанно, він практично завжди підготовлений досить тривалим процесом формування особистості. Оскільки злочинний результат є своєрідною формою взаємодії особистості з середовищем, то й етапи формування злочинної поведінки слід розглядати на тлі соціальної дійсності[5]. Тому важливо також зазначити, що розслідування таких гучних справ дуже важливо для поліцейських. А для того, щоб мати змогу розуміти, чим керувався вбивця, чому саме так вчинено злочин, важливо вивчати психологію в цілому і конкретно в напрямку психології «серійників».

1. Медведєв В. С., Левенець О. А. «Кримінально-психологічна характеристика умисного серійного вбивці» // Юридична психологія, випуск № 1 (18), 2016.

2. Серийный убийца [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D1%E5%F0%E8%E9%ED%FB%E9_%F3%E1%E8%E9%F6%E0.

3. Психология серийных убийц [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.truecrime.guru/index.php?topic=49.0>.

4. Чикатило Андрій Романович [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Чикатило_Андрій_Романович.

5. Шинкаренко І.О., Волошина Г.Ю. «Психологічний портрет маніяка» Матеріали Abstracts of IV International Scientific and Practical Conference Sofia, Bulgaria 11-13 December 2019, с.815-824.

Лісовик А.О., курсантка
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Шинкаренко І.О.,
к.психол.н., доц.,
доцент кафедри гуманітарних
дисциплін та психології
поліцейської діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПСИХОЛОГІЧНІ РЕСУРСИ ПОДОЛАННЯ СТРЕСУ ПРИ ПІДГОТОВЦІ КУРСАНТІВ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ВОНГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ

Сучасний стан підготовки майбутніх поліцейських – курсантів ВНЗ зі специфічними умовами навчання, знаходиться не найвищому рівні. На це впливає багато факторів, а саме підготовка в теоретичному та практичному плані. Теоретична складова майбутнього поліцейського розкривається в ба-